

مقاله کوتاه

اولین گزارش کنه (*Holostaspella ornata* (Acari: Mesostigmata)

برای ایران

محبوبه سلیمانی*، هادی استوان

گروه حشره‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات فارس، مرودشت، ایران

امید جوهرچی

گروه گیاه پزشکی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، یزد، ایران

چکیده

در بررسی‌هایی که طی سالهای ۱۳۸۸-۱۳۸۹ برای جمع‌آوری و شناسایی کنه‌های خانواده Macrochelidae در منطقه دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات فارس صورت گرفت، تعداد شش گونه از این خانواده جمع‌آوری و شناسایی شد که در میان آنها گونه *Holostaspella ornate* (Berles) برای اولین بار از ایران گزارش می‌شود.

واژه‌های کلیدی: کنه، *Holostaspella ornata*, Macrochelidae, Mesostigmata, ایران

مقدمه

کنه‌های خانواده‌ی Macrochelidae متعلق به راسته‌ی Mesostigmata یکی از بزرگترین گروه‌های همه‌جایی (Cosmopolition) میان‌استیگمایان می‌باشد که زندگی آزاد دارند و یا به صورت همراه با سایر جانوران و به ویژه سوسک‌ها و مگس‌ها مرتبط هستند (Krantz, 1998). ۳۲ گونه از کنه‌های خانواده Macrochelidae در انگلیس مورد شناسایی قرار گرفته و در این رابطه کلید شناسایی جنس‌ها و گونه‌های شناخته شده همراه با تصاویر مربوط ارائه شده است (Hyatt & Emberson, 1988).

* مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: solaimani89@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۱۰/۱۳، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۳/۲۸

در بررسی‌های انجام شده توسط Halliday (1988) روی کنه‌های Macrochelidae در استرالیا، علاوه بر کلید شناسایی جنس‌های موجود، کلید شناسایی ۵ گونه جمع آوری شده متعلق به جنس *Holostaspella* نیز ارائه شده و تفاوت ۲ گونه نزدیک به هم *Holostaspella ornata* (Berlese) و *Holostaspella exornata* (Berlese) شرح داده شده است. همچنین در تحقیقات Kontschan (2005) در مجارستان، ۸ گونه از کنه‌های Macrochelidae گزارش شده که ۴ گونه آنها برای مجارستان جدید بوده است.

در فهرست کنه‌های ایران ۱۱ گونه از کنه‌های خانواده Macrochelidae از سه جنس گزارش شده‌اند (Kamali et al., 1996). سه گونه از کنه‌های این خانواده شامل *Macrocheles* و *Macrocheles vernalis* (Berles) و *Holostaspella bifoliata* (Tragardh) (Jalaeian et al., 2004) در سال ۲۰۰۴ گزارش شدند. همچنین ۱۳ گونه کنه متعلق به خانواده Macrochelidae از تهران جمع آوری شد که از این میان ۷ گونه برای فون کنه‌های ایران گزارش جدیدی بودند (Ostovan & Farzane, 2004).

مواد و روش‌ها

در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ جهت بررسی فون کنه‌های راسته‌ی Mesostigmata در محوطه‌ی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات فارس که دارای وسعت ۱۲۰ هکتار می‌باشد، مناطقی را به صورت تصادفی و با در نظر گرفتن تنوع گیاهی انتخاب و نمونه برداری از خاک صورت گرفت. نمونه‌های خاک را در قیف برلیز ریخته و کنه‌های جدا شده که داخل شیشه‌ی محتوی محلول AG در انتهای قیف برلیز نصب شده بود به آزمایشگاه انتقال داده شد. کنه‌ها توسط استریومیکروسکوپ جداسازی شده و داخل محلول شفاف کننده (۵۰٪ نسبت و ۵۰٪ اسیدلاکتیک) به مدت ۲-۳ روز نگهداری شد. پس از آن جهت تهیه‌ی پریپاراسیون با استفاده از محلول هویر کنه‌ها را در بین لام و لامل قرار داده و برای خشک شدن در آون با دمای ۴۵ درجه سلسیوس به مدت حداقل ۷ روز نگه داشته شدند. پس از خارج کردن نمونه از آون، اطراف لامل با چسب مورد استفاده در دینام پیچی جهت جلوگیری از نفوذ رطوبت پوشانیده شد.

جهت شناسایی کنه‌های راسته‌ی Macrochelidae از منابع موجود، به ویژه کلید شناسایی Hyatt & Emberson (1988) که ۳۲ گونه از کنه‌های این خانواده را در انگلیس مورد شناسایی قرار داده، استفاده گردید و با سایر منابع دیگر مقایسه شد و کنه مورد نظر تا سطح گونه شناسایی شد. نمونه کنه‌های مورد نظر در کلکسیون حشره‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات فارس نگهداری می‌شود.

نتایج

در این تحقیق گونه *Holostaspella ornata* (Berlese) از منطقه‌ی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات فارس به طول جغرافیایی ۲۹ درجه و ۵۹ دقیقه شمالی و عرض جغرافیایی ۵۲ درجه و ۳۹ دقیقه شرقی و ارتفاع ۱۵۹۷ متر از سطح دریا، از بین برگ‌های پوسیده درختان جمع آوری و شناسایی شد که برای اولین بار از ایران گزارش می‌شود.

مشخصات گونه *Holostaspella ornate* (Berlese)

طول صفحه پشتی در کنه ماده بین ۹۱۷ تا ۹۴۸ میکرومتر می‌باشد، صفحه پشتی به شدت اسکروتینی و دارای ۲۸ جفت مو است. حاشیه‌های جانبی صفحه پشتی اغلب دارای یکسری فرورفتگی (Depression) می‌باشد. موی z_1 به صورت شانه‌وش که معمولاً روی یک برآمدگی در ناحیه جلویی صفحه پشتی قرار می‌گیرد. موی z_1 پوشیده از موهای ریز می‌باشد. موی z_2 و z_3 هم‌اندازه یا بلندتر از فاصله بین قاعده z_3 و z_4 می‌باشد. صفحه‌ی سینه‌ای دارای تزئینات مشخص و دارای یک خط الرأس میانی است (شکل ۱-الف). انگشت ثابت کلیسر دارای ۲ دندان و انگشت متحرک دارای ۱ دندان می‌باشد. ران پای دوم مجهز به یک خار اسکروتینی بوده و موی mv در پنجه پای دوم به یک خار ضخیم تبدیل شده است (شکل ۱-ب). موهای z_1 و z_2 روی یک برآمدگی از صفحه‌ی پشتی قرار گرفته‌اند (Hyatt & Emberson, 1988).

شکل ۱- مشخصات ظاهری گونه *Holostaspella ornata* (الف) تزئینات سینه‌ای (ب) موی mv (شکل‌ها اصلی)

منابع

Jalaeian, M., Saboori, A., & Seyedoleslami, H. 2004. Introduction of some genera and species of mesostigmatic mites to the fauna of Iran. *Proceeding of the 16th Iranian Plant Protection Congress, Tabriz, Iran*, p. 254.

- Halliday, R. B. 1988. The genus *Holostaspella* Berlese (Acaina: acrochelidae) in Australia. *Journal of the Australian Entomological Society*, 27: 149-155.
- Hyatt, K. H. & Emberson R. M. 1988. A review of the Macrochelidae (Acari: Mesostigmata) of the British Isles-*Bulletin of the British Museum (Natural History) Zoology*, 54 (2): 63-125.
- Kamali, K., Ostovan, H., & Atamehr, A. 2001. *A Catalogue of Mites and Ticks (Acari) of Iran*. Islamic Azad University Scientific of Tehran Press.
- Kontschán, J. 2005. Contribution to the Macrochelidae fauna of Hungary (Acari: Mesostigmata). *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis*, 29:77-80
- Krantz, G. W. 1998. Review Reflection on the biology, morphology and cology of the Macrochelidae. *Experimental and Applied Acarology*, 22: 3. 125-137.
- Ostovan, H. & Farzane, D. 2004. Biodiversity of macrochelidae mites (Acari: Mesostigama) in Tehran region. *Proceedings of 16th Iranian Plant Protection Congress, 28 Aug-1Sept. 2004*. University of Tabriz, p. 280.

Archive of SID